Àmbit

Cultura

La cultura és un motor de cohesió, creativitat i sentit col·lectiu, però també un sector vulnerable, sovint sostingut per la passió més que no pas per l'estabilitat econòmica. Arreu de Catalunya projectes petits i mitjans bateguen amb força, quins són els seus reptes?

5 remeis a 5 maldecaps

01 / Finançament intermitent i incert

Molts projectes culturals depenen de convocatòries públiques puntuals o de subvencions que arriben tard i no garanteixen continuïtat. Aquesta intermitència fa molt difícil planificar, mantenir equips o sostenir estructures estables. A més, accedir-hi sovint implica una càrrega administrativa elevada que recau en equips petits o una sola persona.

Un remei → Diversificar ingressos amb eines de suport

Per evitar la dependència exclusiva de les subvencions, cada vegada més projectes combinen diferents fonts de finançament quotes de socis, micromecenatge, convenis amb entitats o empreses locals... Plataformes com Verkami, Goteo o TotSuma ajuden a activar la participació de la comunitat, mentre que eines com Patreon permeten establir una relació directa i sostinguda entre creadors i públic, sense intermediaris.

Als webs de la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona o el ministeri de Cultura es poden consultar totes les subvencions disponibles per a l'àmbit de la cultura.

Beques, ajuts i subvencions del ministeri de Cultura

Catàleg amb les línies de suport econòmic del govern espanyol per a projectes culturals en àmbits com les arts escèniques, la música o la creació literària

+ INFO

Calendari de les beques i ajuts de la Generalitat de Catalunya

Llistat de totes les convocatòries del Departament de Cultura per donar suport a projectes d'arts visuals, escèniques, música, festivals, llibre i lectura, entre d'altres.

+ INFO

Informe 'El sector cultural a Catalunya'

Estudi del CTESC amb una anàlisi detallada del teixit cultural català, indicadors econòmics, problemàtiques estructurals i exemples de bones pràctiques al territori.

+ INFO

02 / Incertesa laboral i pluriactivitat forçada

Una gran part de les persones que treballen en cultura ho fan en règim d'autònoms o amb contractacions discontínues. La inestabilitat és estructural i obliga molts professionals a combinar diverses feines, sovint fora del sector, per garantir-se ingressos mínims. Aquesta situació dificulta la continuïtat, genera desgast i compromet la qualitat dels projectes. A més, la burocràcia associada a la gestió de la mateixa activitat sovint es fa sense suport i fora d'horari.

Un remei → Suport col·lectiu i estructures cooperatives

Diverses iniciatives estan demostrant que l'organització col·lectiva pot ser una via efectiva per revertir la incertesa. Projectes com La Bonita, impulsat per La Caldera, ofereixen acompanyament, recursos compartits i eines de gestió perquè els artistes puguin consolidar els seus projectes sense haver d'afrontar-ho tot en solitari. També hi ha experiències com Quesoni, una cooperativa de serveis culturals que permet professionalitzar la facturació i les gestions administratives, amb una estructura que facilita l'accés a drets laborals i fiscals, o l'Occulta, que té com a objectiu empoderar artistes dones i migrants.

En l'àmbit de les arts visuals, la PAAC (Plataforma Assembleària d'Artistes de Catalunya) treballa per millorar les condicions de treball del col·lectiu artístic i promou bones pràctiques institucionals, com contractes dignes o honoraris justos. A més, ha impulsat iniciatives d'autoorganització que reforcen la capacitat de negociació del sector. Destaca també XarxaProd, que defensa la creació contemporània del país i vetllar pel compliment de les bones pràctiques en el sector.

Quesoni, cooperativa de serveis culturals

Cooperativa catalana especialitzada en el suport a artistes i projectes culturals: facturació, contractació, gestió econòmica i serveis de producció.

+ INFO

La Bonita, projecte d'acompanyament a creadores

Impulsat des de La Caldera, ofereix eines de sostenibilitat, formació i cures per a artistes i gestores culturals, amb una mirada feminista i cooperativa.

+ INFO

PAAC, Plataforma Assembleària d'Artistes de Catalunya

Associació que defensa els drets laborals i la dignificació de les condicions de les persones que treballen en les arts visuals.

+ INFO

Vídeo debat 'Treball cultural: precarietat assegurada'

Recull de reflexions i recursos sobre precarietat estructural i condicions laborals al sector cultural, publicat en el marc de Culturopolis.

+ INFO

03 / Artistes que també han de ser 'community managers'

En l'ecosistema cultural actual, no n'hi ha prou amb crear: cal saber comunicar constantment. Xarxes socials, butlletins, campanyes, continguts audiovisuals... Artistes, col·lectius i petits projectes assumeixen cada cop més tasques de màrqueting, sovint sense mitjans ni formació específica. L'algoritme marca ritmes difícils de sostenir i crea una sensació de competició constant per captar l'atenció del públic.

Un remei → Cursos de xarxes socials (alguns gratuïts) o fets per creadors

Per fer front a aquesta exigència, existeixen iniciatives que ofereixen formació gratuïta o accessible en comunicació cultural, xarxes socials i eines digitals. Per exemple, la UNED ofereix cursos gratuïts sobre competències digitals per a professionals del món cultural i creatiu, amb itineraris com "Gestió digital de la producció cultural i creativa" i "Creació digital de continguts culturals i creatius".

Plataformes digitals com Domestika ofereixen una àmplia gamma de cursos en línia orientats a professionals de la cultura que volen millorar les seves habilitats, amb opcions molt econòmiques - per menys d'un euro- que proporcionen coneixements essencials en plataformes com Canva, Instagram o Capcut, essencials per a la comunicació a les xarxes socials. Molts d'aquests cursos els imparteixen artistes i creadors que han descobert i comparteixen fórmules pràctiques i efectives.

Cultura Digital, Generalitat de Catalunya

Plataforma amb continguts i subvencions per aprofitar les tecnologies sense perdre el nord, orientada a professionals de la cultura

+ INFO

Competències digitals en cultura

Cursos gratuïts de formació en línia per a professionals del món cultural i creatiu, amb itineraris específics sobre creació i gestió digital

+ INFO

Domestika, cursos per a creadors

Àmplia gamma de cursos assequibles sobre comunicació, xarxes socials, disseny gràfic o vídeo. Molts d'ells impartits per artistes i professionals del sector cultural

+ INFO

Identitat visual i 'storytelling'

Formació pràctica i directa sobre identitat visual, storytelling i xarxes socials, pensada per a petits projectes, marques creatives i creadors independents

+ INFO

04 / Dependència de grans ciutats i espais consolidats

La major part dels recursos, l'atenció mediàtica i les oportunitats de visibilitat cultural es concentren a les grans ciutats, especialment Barcelona. Aquest centralisme dificulta que iniciatives d'altres territoris puguin créixer, retenir talent o accedir a les mateixes condicions de suport i projecció. Els espais petits o perifèrics han de fer esforços extra per tenir presència o finançament, sovint sense les infraestructures ni els contactes dels centres consolidats.

Un remei → Teixir complicitats culturals arreu del territori

Teixir complicitats culturals és essencial per trencar amb la invisibilitat cultural fora de Barcelona. Ja hi ha moltes iniciatives interessants que posen el focus en el territori i construeixen aliances més enllà de la capital catalana. Un dels més rellevants és Perifèria Cultural, un cicle de cultura amb més d'una trentena d'espectacles en llengua catalana i occitana d'artistes d'arreu del domini lingüístic, que es troben fora dels grans circuits comercials. Destaca també l'exemple de Dansàneu, el Festival de Cultures del Pirineu, Premi Nacional de Cultura del 2021, que posa en valor la riquesa patrimonial i natural de les Valls d'Àneu.

També tenen un paper clau en la creació d'aliances culturals les biblioteques públiques de Catalunya, que actuen com a nodes de connexió entre comunitats, creadors i territori, a través de xerrades, tallers o presentacions. A més, entitats com l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC) impulsen iniciatives com Lletres compartides, que promouen el diàleg entre autors i lectors d'arreu dels territoris de parla catalana, reforçant la circulació d'idees i l'intercanvi cultural més enllà de les grans ciutats.

Perifèria Cultural

Cicle d'arts escèniques amb més de trenta espectacles en llengua catalana i occitana arreu del territori, amb l'objectiu de descentralitzar la cultura i visibilitzar creadors fora dels grans circuits.

+ INFO

Dansàneu, Festival de Cultures del Pirineu

Festival de referència a les Valls d'Àneu que combina cultura, patrimoni i entorn natural. Guardonat amb el Premi Nacional de Cultura 2021.

+ INFO

Biblioteques públiques de Catalunya

Xarxa de biblioteques amb un ampli programa cultural que inclou activitats per promoure la lectura i la cultura arreu del país.

+ INFO

Lletres compartides

Projecte de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana que afavoreix la presència d'autors i autores en biblioteques i altres espais culturals de tot el territori.

+ INFO

05 / Sobrecàrrega administrativa i dificultats en la gestió

La gestió d'un projecte cultural pot ser tan exigent com la seva part creativa, especialment quan els equips són molt reduïts. Fer front a tràmits, justificacions, fiscalitat o temes laborals sovint recau en una sola persona que ha d'assumir múltiples rols sense comptar amb prou temps, coneixements o recursos. Aquesta càrrega pot frenar la continuïtat dels projectes, generar estrès i allunyar els equips de la seva activitat principal.

Un remei → Serveis d'acompanyament

Per a projectes petits amb pocs recursos humans, hi ha serveis d'acompanyament com els del Servei de Desenvolupament Empresarial (SDE) de l'ICEC, que ofereix acompanyament a professionals de la cultura amb formacions, assessoraments i recursos per millorar la gestió dels projectes, optimitzar processos i reduir la càrrega administrativa.

També disposa de molts recursos en la mateixa línia l'Associació de Professionals de la Gestió Cultural de Catalunya (APGCC), amb formacions i activitats per acompanyar la pràctica professional de les persones dedicades a la gestió cultural. Agrupacions culturals com ara l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC) també solen oferir inclosos a la quota serveis com ara la declaració anual de la renda.

Servei de Desenvolupament Empresarial (SDE)

Portal de formació i assessorament per a professionals i organitzacions culturals, amb recursos per millorar la gestió i sostenibilitat dels projectes

+ INFO

Associació de Professionals de la Gestió Cultural de Catalunya (APGCC)

Ofereix suport, activitats formatives i eines pràctiques per als professionals de la gestió cultural

+ INFO

Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC)

Ofereix serveis com la gestió de la declaració de la renda i suport en temes fiscals i legals vinculats a la creació literària

+ INFO

Kit de supervivència de l'autònom

Recull pràctic de recursos, consells i eines per afrontar els principals reptes de la vida autònoma, amb un calendari de les obligacions fiscals

+ INFO

Inspira't amb un cas d'èxit

El teatre com a celebració de vida

VEURE VÍDEO

L'apunt del sector

El sector cultural viu tensions estructurals que no es poden resoldre només des dels projectes individuals. Incertesa, burocràcia, centralisme o infrainversió són algunes de les preocupacions compartides pels col·lectius culturals que reclamen canvis profunds en les polítiques públiques. Aquestes són algunes de les principals demandes que el sector posa sobre la taula:

Aplicació de l'Estatut de l'Artista

L'Estatut de l'Artista és una reclamació històrica del sector cultural que se centra en la necessitat de modificar l'actual reglamentació laboral, tributària i contractual per tal d'incloure-hi la realitat professional dels sectors culturals, així com garantir els drets de creadors, artistes i persones treballadores culturals.

Equitat territorial i protecció del català

El sector exigeix una millor distribució dels recursos i l'atenció cultural, amb més suport a iniciatives fora de les grans ciutats i circuits consolidats. També reivindica polítiques públiques que promoguin la creació i assegurin espais per a l'experimentació, la investigació i la difusió cultural, especialment en el cas de projectes en llengua catalana.

Més inversió i posada en valor de la cultura

Segons dades d'Actua Cultura, en països com França el pressupost destinat a cultura s'enlaira fins al 2,5%, mentre que a Catalunya se situa a l'1,7%. El sector exigeix un increment real i sostingut del pressupost públic destinat a cultura, així com una valoració social més clara del seu paper. La cultura, insisteixen, és un dret, no un luxe, i cal integrar-la com un eix estratègic en les polítiques públiques, no només com a consum sinó com a bé comú, eina de transformació i motor de cohesió.

L'apunt de l'expert

"A la Fundació Banc Sabadell creiem que la cultura és una eina de transformació social, de cohesió i d'innovació. Per això, acompanyem projectes culturals amb una mirada integral, que va més enllà del finançament. Apostem per la creació d'aliances, el lideratge compartit i la cocreació com a motors per fer créixer iniciatives amb impacte real al territori. El nostre compromís és estar al costat de les entitats culturals, escoltar-les i construir plegats una xarxa més forta, diversa i resilient."

Sonia Mulero
Directora de Fundació Banc Sabadell

Productes i serveis de Banc Sabadell pensats per al sector cultural:

Col·laboració i aliances

La Fundació Banc Sabadell treballa impulsant i acompanyant projectes en els àmbits de la cultura i les arts, i la investigació i l'educació, amb especial interès en el talent jove. El suport de la Fundació a les entitats amb qui col·labora no es basa únicament en finançament econòmic, sinó que busca promoure la creació d'aliances i xarxes col·laboratives, les quals resulten fonamentals per optimitzar els esforços i recursos disponibles, evitant la dispersió i maximitzant l'impacte de les iniciatives culturals. A la Fundació Banc Sabadell promouen les aliances i el treball en xarxa com a eines essencials per compartir coneixement i generar valor col·lectiu. Creuen en la interdisciplinarietat com a motor d'innovació: en la seva comunitat, el talent jove dialoga amb la cultura, la creativitat es creua amb la ciència i la tecnologia troba aplicacions en l'àmbit social. Aquesta confluència de visions i experiències configura un entorn dinàmic en què es gesten solucions als desafiaments contemporanis.

Arts com a eina de transformació i dinamització del territori

El compromís de la Fundació Banc Sabadell amb la societat no és només quantitatiu, sinó també qualitatiu: aposta per projectes amb capacitat de generar valor social, cohesió i oportunitats reals per a les persones i les comunitats. La Fundació Banc Sabadell creu fermament en la transformació social a través de les arts que és l'objectiu de programes com A Tempo, de la Fundació La Ciutat Invisible, la Zona Jove de Xamfrà, el programa Ànima Lliure de la Fundació Teatre Lliure o el projecte Supercapacitats, cocreat entre la Fundació Grup SIFU, l'ESMUC i l'Associació del Concurs Internacional de Música Maria Canals. A més, la Fundació treballa acompanyant programes culturals que dinamitzen territoris rurals, és el cas del Raimat Arts Festival (província de Lleida), l'Espurnes Barroques (Solsonès i petits municipis de la Catalunya Central) i el Festival Jordi Savall (Montblanc), entre d'altres.

Processos de cocreació per fomentar la diversitat i el lideratge

Per fomentar la participació dels beneficiaris de la cultura en la confecció de projectes i programes, assegurant que els continguts i serveis siguin inclusius i representatius de les diferents realitats socials, la Fundació Banc Sabadell ha posat en marxa un "Grup Motor" integrat per representants de l'ecosistema cultural de la Fundació, amb la voluntat d'enfortir la comunitat cultural i avançar cap a una xarxa més interconnectada reafirmant el compromís amb la cultura, la creativitat i la innovació. A més, està posant en marxa un model per enfortir les competències clau en líders culturals a través del seu programa de Desenvolupament del Lideratge Cultural, en què els participants comparteixen reptes, oportunitats i aprenentatges per construir un futur sostenible i resilient reforçant competències bàsiques de lideratge com la col·laboració, la presa de decisions, la influència, la visió i la consciència a través d'una formació pràctica i mentories.